

Ю. Лепех

Львівський інститут Міжрегіональної академії управління персоналом,
канд. юрид. наук,
викл. кафедри права

ПИТАННЯ ПРО СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ “ПРАВОТВОРЧІСТЬ” ТА “НОРМОТВОРЧІСТЬ”

© Лепех Ю., 2016

Розглянуто питання про тлумачення термінів “правотворчість” та “нормотворчість” у науковій літературі. Виділено напрями щодо співвідношення “правотворчості” та “нормотворчості”. Названо критерій співвідношення. Надано пропозиції щодо удосконалення законодавства з дослідженого питання.

Ключові слова: правотворчість, нормотворчість, правоутворення, законотворчість.

Ю. Лепех

ВОПРОС О СООТНОШЕНИИ ПОНЯТИЙ “ПРАВОТВОРЧЕСТВО” И “НОРМОТВОРЧЕСТВО”

Рассмотрены вопросы о толковании терминов “правотворчество” и “нормотворчество” в научной литературе. Выделены направления по соотношению “правотворчества” и “нормотворчества”. Названы критерии соотношения. Даны предложения по совершенствованию законодательства по исследованному вопросу.

Ключевые слова: правотворчество, нормотворчество, правообразование, законотворчество.

Y. Lepak

THE DIFFERENCE BETWEEN LAW-MAKING AND RULE-MAKING

The question of the interpretation of the terms “law-making” and “rule-making” in the scientific literature. Established the difference between “law-making” and “rule-making”. Named criterion value. Submitted proposals to improve legislation on research problems.

Key words: law-making, rule-making, right to form, legislation.

Постановка проблеми. У будь-якій правовій, демократичній, соціальній державі правотворчість органів державної влади займає провідне місце. Це пов'язано, насамперед, із тим, що наслідком правотворчості є виникнення певних суспільних відносин, які можуть змінюватися та припинятися під дією норми права.

Правотворчість є одним із показників розвитку держави. Тому вважаємо за необхідне дотримуватися принципу правильного застосування термінів, оскільки у науковій літературі по-різному тлумачать та використовують терміни “нормотворчість” та “правотворчість”.

Не може залишитися поза увагою саме адміністративна правотворчість, оскільки без правових актів органів публічного управління неможливо уявити функціонування держави та суспільства.

Аналіз дослідження проблеми. Юридична енциклопедія визначає правотворчість як напрям діяльності держави, пов'язаний із офіційним закріпленням норм права шляхом формування приписів, їх зміни, доповнення та скасування [1, с. 51].

М. Грушевський визначив правотворчість як процес, яким суспільство, народ, держава творить форми державної та суспільної організації, комбінує і пристосовує до потреб нового життя, приватного і суспільного, елементи звичаєвого права, традиції, старе право, впливи найновіших правових систем [2, с. 346].

М. Кельман, О. Мурашин, Н. Хома правотворчістю називають форму владної діяльності уповноважених суб'єктів (передусім держави), спрямованої на утворення нормативно-правових актів, за допомогою яких в чинній юридичній системі запроваджуються, змінюються чи скасовуються правові норми [2, с. 346].

О. Скакун визначає правотворчість як правову форму діяльності держави за участю громадянського суспільства (у передбачених законом випадках), пов'язану із встановленням (санкціонуванням), зміною, скасуванням юридичних норм. Правотворчість виражається у формуванні, систематизації, прийнятті та оприлюдненні нормативно-правових актів.

Представники позитивістського напрямку (П. Рабінович, А. Венгерів, О. Скакун, С. Алексеев та інші) вважають, що правотворчість спрямована на “творення права”, яке відображається у певних об'єктивізованих формах, серед яких в теорії права розрізняють нормативно-правові акти, правові прецеденти, нормативні договори, правові звичаї, правові доктрини, релігійно-правові норми, загальні принципи права. Натомість інші науковці, зокрема В. Ковальський, І. Козінцев, С. Лисенков, В. Лазарєв, А. Колодій, І. Опришко, М. Пархоменко, Е. Темнов, Л. Шестопалова, Ю. Перерва, М. Кельман, О. Мурашин, С. Тимченко, Р. Калюжний, Н. Пархоменко, С. Легуша, А. Міцкевич, вважають, що результатом правотворчості є лише нормативно-правові акти [3, с. 147].

Ю. Ничка, досліджуючи питання правотворчості різних правових систем, вказує на те, що міжнародна правотворчість традиційно розглядається як процес створення нормативно-правових приписів суб'єктами міжнародного права [4, с. 10].

О. Петришин визначає нормотворчість як діяльність уповноважених на це суб'єктів з розроблення, розгляду, прийняття та офіційного оприлюднення нормативно-правових актів, яка здійснюється за визначеною процедурою [5, с. 210].

В. Лазарєв, ототожнюючи поняття “нормотворчість” та “правотворчість”, подає таке визначення: “Нормотворчість у правовій сфері – це у принципі і головним чином державна діяльність, що завершує процес формування права, що означає зведення права у закон” [3, с. 147].

Я. Ленгер вказує на те, що процес нормотворчості є складним соціальним процесом, який поєднує дію нормативно-правових актів об'єктивної дійсності та суб'єктивну думку нормотворчого органу, тільки розроблення об'єктивно обумовлених нормативно-правових актів, які відображають суспільні потреби, може слугувати основою ефективного законодавства, основним показником якого є реальна дія норм права [6, с. 12].

Мета статті. Оскільки процес правотворчості є невід'ємним елементом існування будь-якої держави, то можна зрозуміти науковий інтерес до цього поняття. Необхідно звернути увагу на те, що в юридичній літературі немає чіткого розмежування термінів “правотворчість” та “нормотворчість”, про що свідчать численні дискусії щодо їх співвідношення.

У тлумачному словнику української мови співвідношення – це взаємне відношення, взаємний зв'язок, взаємна залежність різних величин, предметів, явищ [7, с. 375].

Тому вважаємо за необхідне: виділити чотири напрями щодо тлумачення вищевказаних термінів; висловити свою думку щодо цих означень; назвати основний критерій співвідношення “правотворчості” та “нормотворчості”.

Виклад основного матеріалу. У теорії права вирізняють два великі соціальні процеси: 1) походження або виникнення права; 2) розвиток права, коли воно вже сформувалося як цілісна нормативно-регулятивна система.

У першому випадку йдеться передусім про початок, що самоорганізується у появі права – правоутворенні (формуванні права), у другому – про організаційний початок у розвитку, вдосконаленні права, що вже існує, про активну, свідому діяльність держави у правовій сфері суспільства. Цей історичний процес визначається теорією права як правотворчість [8, с. 88].

Слушно стверджує О. Скакун, що правотворення є формою виникнення і буття права, а саме правоутворення існує “...до правотворчості, поряд із ним, у вигляді правотворчості, після правотворчості у вигляді реалізації права” [9, с. 19–20].

Правотворчість починається тоді, коли прийнято державне рішення про підготовку проекту нормативно-правового акта. Головною відмінністю правотворчості від правоутворення є те, що правотворчість здійснюється державними органами або з їхньої санкції, дозволу. Тобто правотворчість – це, насамперед, форма владно-вольової діяльності держави, формального, нормативного закріплення міри свободи і справедливості, яка включає дослідження, узагальнення і систематизацію типових, конкретних правовідносин, що виникають у суспільстві, й спрямована на створення нормативно-правового акта. Правоутворення є формою виникнення і буття права у широкому правовому полі: до правотворчості, поряд з нею, у вигляді правотворчості, після правотворчості, у процесі реалізації права. Правоутворення відбувається і поза правотворчістю держави, у межах громадянського суспільства – у правосвідомості, конкретних правовідносинах, правомірній поведінці, правових теоріях тощо. Правоутворення живить правотворчість новими правовими ідеями, правилами поведінки, конкретними рішеннями, угодами, що досліджуються, узагальнюються, систематизуються державою, а після того формулюються у нормах права, зовні виражених у нормативно-правових актах [10, с. 14–15].

Правотворчість тісно пов’язана із законотворчістю. Остання, проте, є вужчим поняттям, оскільки стосується лише ухвалення законів, а правотворчість охоплює процес прийняття як законів, так і інших нормативно-правових актів [1, с. 51].

О. Скакун також наголошує, що правотворчість не можна зводити до законотворчості. Законотворчість є монополією представницьких вищих органів держави (в Україні Верховної Ради) у передбачених законом випадках, законотворчість – важлива складова частина правотворчості, яка забезпечується ухваленням законів [9, с. 19–20].

Міжнародний досвід підтверджує, що одним із основних суб’єктів нормотворчої діяльності в розвинених демократичних країнах є міністерство юстиції, яке відповідно до своєї фахової спрямованості щоденно має справу з нормативно-правовими актами всіх рівнів та, проводячи правову експертизу, виявляє недоліки проектів актів, запобігає прийняттю незаконних норм, а також виконує значний обсяг законопроектних робіт. Зокрема, Федеральне міністерство юстиції Німеччини реалізує експертний контроль за нормотворчою діяльністю окремих федеральних міністерств. Воно здійснює контрольні функції до прийняття Кабінетом Міністрів рішення щодо урядових законопроектів, до видання міністерством відомчих постанов і до видання урядом нормативних постанов. Крім того, міністерство юстиції Німеччини через уряд прямо впливає приблизно на 84 % прийнятих законів, оскільки більшість з них оснований на урядових проектах [11, с. 87]. М. Галянтич підкреслює, що однією із проблем, яка потребує вирішення на рівні теоретичних розробок та заходів практичного удосконалення законодавства, залишається проблема визначення понять. У нормотворчій діяльності доволі часто застосовуються поняття без їх чіткого розмежування і без додержання у їх застосуванні у законодавчих актах певних ознакових критеріїв. Ця проблема комплексна і її розв’язання практично торкається і матеріального, і процесуального права [12, с. 98].

Тому вважають за необхідне виділити чотири наукових напрями, що стосуються співвідношення понять “правотворчість” і “нормотворчість”. Перший ототожнює ці поняття та скасовує будь-які відмінності між ними. Цей підхід підтримують Б. Дрейшев, Ю. Козлов, А. Коренєв, В. Сорокін, які стверджують, що право – це система загальнообов’язкових соціальних норм, що охороняються силою держави. Поняття “творити право” рівнозначне поняттю “творити норми”. Цьому процесу властиві всі особливості адміністративного процесу. Також можна виділити такі риси нормотворчого процесу:

1. Здійснюється з метою створення (призупинення, зміни, скасування) підзаконних норм (актів органів виконавчої влади), покликаних забезпечити організацію практичного виконання (дотримання) норм закону. Залежно від стану регулювання конкретних суспільних відносин і самого нормативного матеріалу виділяють конкретні функції правотворчості (оновлення нормативно-правового матеріалу; заповнення прогалін у нормативно-правовому матеріалі; впорядкування чинного нормативно-правового матеріалу). Підкреслимо особливу значущість названих функцій адміністративно-нормотворчого процесу нині, коли відбувається формування нової правової системи.

2. Результатом адміністративно-нормотворчої діяльності є прийняття відповідного нормативно-правового (підзаконного) акта. Адміністративно-нормотворчий процес, як і всі інші види процесів, має свою структуру, що містить адміністративно-нормотворчі стадії, адміністративно-нормотворчі режими й адміністративно-нормотворчі провадження. Можна розрізнити: а) провадження з прийняття постанов і розпоряджень Уряду України; б) провадження з прийняття наказів, постанов, інструкцій та інших актів міністерств, інших центральних органів влади спеціальної компетенції; в) провадження з прийняття нормотворчих актів місцевими органами державної влади; г) провадження з видання локальних актів, які приймає величезна кількість суб'єктів аж до керівників державних установ. Названі акти можуть поширюватися на працівників, а також мати суто апаратний характер [13, с. 32].

Представники другого напрямку обстоюють тезу про те, що “нормотворчість” є різновидом правотворчості. Цю позицію підтримують Є. Гетьман, С. Плавич.

Заслуговує на увагу думка Є. Гетьмана, який обґрунтовує, що необхідно використовувати термін “нормотворча”, а не “правотворча” діяльність органів виконавчої влади. Автор вказує, що нормотворчу діяльність органів виконавчої влади становить сутність і зміст нормотворчого процесу, який є різновидом правотворчості й полягає у діяльності уповноважених органів (державної виконавчої влади України та їхніх посадових осіб) зі створення нормативно-правових актів у порядку, суворо регламентованому законодавством (залежно від органу нормотворення та виду нормативно-правового акта, який створюється).

До функцій нормотворчої діяльності органів виконавчої влади в Україні Є. Гетьман зараховує такі: 1) підзаконна конкретизація первинного регулювання суспільних відносин (створення підзаконних нормативно-правових актів); 2) удосконалення законодавства (вчинення дій із внесення змін, доповнень або викладення нормативно-правового документа в новій редакції); 3) очищення законодавства (вчинення дій із визнання певного акта таким, що втратив чинність, або його скасування); 4) впорядкування підзаконних нормативно-правових актів (діяльність із систематизації підзаконних нормативно-правових актів за допомогою паперового та електронного обліку, кодифікації, інкорпорації та консолідації) [14]. С. Плавич у авторефераті свого дисертаційного дослідження вказує, що правотворчість – це специфічна форма діяльності уповноважених суб'єктів, яка полягає у виданні, зміні чи скасуванні правових норм та має на меті регулювання суспільних відносин шляхом нормативного закріплення міри свободи й справедливості. Нормотворчість автор розглядає як процес “творення норм”, що є загальнішим – родовим поняттям, стосовно правотворчості, виступає як родове поняття щодо створення соціальних норм, її різновидами є права нормотворчість, релігійна, корпоративна тощо.

Автор звертає увагу на те, що ознаки правотворчості прямо вказують на її головне призначення – сприяти перетворенню, розвитку засобів та способів правового регулювання суспільних відносин. Результатом правотворчої діяльності є створення нових правових норм, для регулювання тих чи інших суспільних відносин.

Цілями правотворчості є створення якісного законодавства та забезпечення ефективності його реалізації у суспільних відносинах; забезпечення зрозумілості змісту нормативно-правового акта та його доступність для громадян тощо [15, с. 9–10].

Третій напрям запропонував В. Юсупов, який висловився за розмежування понять “правотворчість” і “нормотворчість” і пише: “Норми становлять лише один елемент правової системи. Їх створення, зміна або скасування породжують тільки нормотворчі відносини.

Формування ж адміністративних правозастосовних актів породжує свої специфічні суспільні зв'язки, що забезпечують процес цієї діяльності органів державного управління. Тут також створюється адміністративне право. Нарешті, реалізація суб'єктивних адміністративних прав і обов'язків громадянами і посадовцями – це теж процес адміністративної правотворчості, процес створення, зміни, припинення суб'єктивного адміністративного права [13, с. 32].

До четвертого напрямку можна зарахувати науковців, які дають визначення “правотворчості” й “нормотворчості” без співвідношення цих понять.

Н. Лата у своєму дисертаційному дослідженні пропонує визначення нормотворчості як особливої діяльності держави, в особі спеціально уповноважених на це владних суб'єктів, спрямованої на нормативне закріплення суспільних потреб й інтересів та забезпечення належних умов для реалізації прав і свобод громадян та їх ефективного захисту, яка здійснюється шляхом створення системи внутрішньо узгоджених нормативно-правових актів з метою підвищення ефективності регулювання суспільних відносин в Україні [16, с. 13].

В. Галунько ж виділяє такі види форм адміністративного права:

1) видання адміністративних актів (підзаконних нормативно-правових актів, індивідуальних адміністративних актів);

2) укладення адміністративних договорів;

3) вчинення інших юридично значущих адміністративних дій;

4) здійснення матеріально-технічних операцій.

Видання підзаконних нормативно-правових актів – це правотворчий напрям діяльності публічної адміністрації, що передбачає розпорядчу діяльність, спрямовану на виконання законів шляхом розроблення та встановлення підзаконних правил загального характеру.

Установлення норм права підзаконного характеру в процесі діяльності публічної адміністрації – це адміністративна правотворчість, яка здійснюється у формі видання органами та посадовими особами публічної адміністрації неперсоніфікованих актів [17, с. 178–185].

Цікава думка А. Апарова, який адміністративно-нормотворчий процес називає нормотворчою діяльністю зі створення (зміни, призупинення, скасування) підзаконних нормативно-правових актів виконавчих органів публічної влади з метою створення правової бази для реалізації законів [13, с. 35].

Висновки. Як підсумок, зазначимо, що у науковій літературі по-різному застосовують і тлумачать терміни “правотворчість”, “законотворчість”, “правоутворення”, “нормотворчість”. На наш погляд, законотворчість не потрібно ототожнювати із правотворчістю, незважаючи на те, що ці процеси тісно пов'язані між собою. Однозначно, що результатом законотворчості є прийняття законів. Своєю чергою, наслідком правотворчості у широкому розумінні є нормативно-правові акти, юридичні прецеденти, договори, правові звичаї, правові доктрини, принципи права та інші джерела права.

Щодо наукового розуміння правоутворення погоджуємося з думками тих вчених, які стверджують, що правоутворення є формою виникнення і буття права у широкому правовому полі: до правотворчості, поряд з нею, у вигляді правотворчості, після правотворчості, у процесі реалізації права.

Аналіз визначень “правотворчості” та “нормотворчості” приводить до висновку про відсутність у провідних вчених єдиного погляду щодо цих категорій. Неправильно ототожнювати чи протиставляти ці категорії. Нормотворчість є різновидом правотворчості. Варто наголосити, що першочерговим питанням у вирішенні будь-якої дискусії є терміни та їх правильне визначення. Тому пропонуємо на законодавчому рівні створити “Юридичний словник”, у якому можна було б знайти визначення необхідного терміна.

Щодо критерію співвідношення “правотворчості” та “нормотворчості”, то необхідно зазначити, що кінцевим результатом правотворчості є створення правових норм. Для прикладу, Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання. Постанови КМУ переважно мають загальний характер і є

нормативно-правовими актами, а розпорядження, як правило, приймаються з визначених питань, вони не є нормативними. Проте і постанови, і розпорядження вищого органу виконавчої влади є результатом його правотворчості. Кінцевим результатом нормотворчості є нормативно-правові акти.

Отже, правотворчість та нормотворчість співвідносяться як ціле і частина.

А основним критерієм для відмежування нормотворчості від правотворчості є кінцевий результат кожного із цих процесів.

1. Бобровник С. В. *Правотворчість* / С. В. Бобровник, В. Є. Щербельський // *Юридична енциклопедія* : у 6 т. – К. : Укр. енцикл., 2003. – Т. 5. – С. 51. 2. Кельман М. С. *Загальна теорія держави та права* : підручник / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин, Н. М. Хома. – Л. : Новий Світ 2000, 2003. – 584 с. 3. Шпак Ю. А. *Методологічні підходи до визначення поняття нормотворчості органів місцевого самоврядування* / Ю. А. Шпак // *Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична.* – 2013. – № 1. – С. 145–152. 4. Ничка Ю. *Європейська міжнародна правотворчість: загальнотеоретична характеристика* / Ю. Ничка // *Вісник Львівського університету. Серія юридична.* – 2010. – № 50. – С. 10–14. 5. *Теорія держави і права: підручник* / за ред. О. В. Петришина. – Х.: Право, 2014. – 368 с. 6. Ленгер Я. І. *Реформування правової системи України як засіб підвищення її ефективності* : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 “Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень” / Я. І. Ленгер. – К., 2007. – 20 с. 7. Яременко В. *Співвідношення* / В. Яременко, О. Сліпушко // *Тлумачний новий словник української мови* : у 3 т. – К. : Аконт, 2001. – Т. 3. – С. 375. 8. Плавич С. В. *Правотворення, правотворчість та законотворчість: проблема співвідношення* / С. В. Плавич // *Держава і право* : [зб. наук. праць. *Юридичні та політичні науки*]. – Вип. 35. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2007. – С. 88–94. 9. Лозинська І. В. *Правотворення, правотворчість та законотворчість: проблема співвідношення* / І. В. Лозинська // *Митна справа.* – 2011. – № 5(77) ч. 2. – С. 18–21. 10. Сайфуліна Ю. В. *Правоутворення як форма виникнення і буття права* / Ю. В. Сайфуліна // *Митна справа.* – 2011. – № 2(74) ч. 2. – С. 14–18. 11. Дорохов Р. П. *До питання про теоретико-методологічні засади нормотворчості* / Р. П. Дорохов // *Митна справа.* – 2011. – № 5(77) ч. 2. – С. 84–89. 12. Короленко В. *Правові проблеми реалізації житлових прав громадян* / В. Короленко, Н. Солтис, І. Янчук // *Право України.* – 2006. – № 9. – С. 97–102. 13. Апаров А. М. *Адміністративно-нормотворчий процес як вид адміністративного процесу* / А. М. Апаров // *Держава та регіони. Серія право.* – 2012. – № 4(38). – С. 32–35. 14. Гетьман Є. *Нормотворча діяльність органів виконавчої влади в Україні: правовий зміст і проблемні питання* / Є. Гетьман [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kdpu-nt.gov.ua/work/monografiya-normotvorcha-diyalnist-organiv-vikonavchoyi-vladi-v-ukrayini-pravoviy-zmist-i> 15. Плавич С. В. *Теоретико-методологічні засади правотворчості* : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 “Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень” / С. В. Плавич. – Київ., 2009. – 19 с. 16. Лата Н. Ф. *Адміністративно-правове регулювання нормотворчої діяльності органів виконавчої влади* : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / Н. Ф. Лата. – Ірпінь., 2004. – 19 с. 17. Галуцько В. В. *Адміністративне право України* : навч. посіб. / В. В. Галуцько, В. І. Олефір, М. П. Пухтін. – Херсон : ПАТ “Херсонська міська друкарня”, 2011. – Т. 1. – 320 с.

REFERENCES

1. Bobrovnyk S. V. *Pravotvorchist'.* Yurydychna entsyklopediya (Lawmaking. Legal encyclopedia), Kiev, Ukrainian encyclopedia Publ., 2003, vol. 5. p. 51. 2. Kel'man M.S. *Zahal'na teoriya derzhavy ta prava (General Theory of State and Law)* Lviv, Novyy Svit 2000 Publ., 2003. 584 p. 3. Shpak Yu. A. *Metodolohichni pidkhody do vyznachennya ponyattya normotvorchosti orhaniv mistsevoho samovryaduvannya [Methodological approaches to the definition of law-making of local government].* Visnyk L'vivs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriya yurydychna, 2013, vol. 1,

pp. 145–152. 4. Nychka Yu. Yevropeys'ka mizhnarodna pravotvorchist': zahal'noteoretychna kharakterystyka [European law-making International general theoretical characterization]. Visnyk L'vivs'koho universytetu. Seriya yurydychna, 2010, vol. 50, pp. 10–14. 5. Petryshyn O.V. Teoriya derzhavy i prava (Theory of State and Law) Kharkiv, Pravo Publ., 2014. 368 p. 6. Lenher Ya.I. Reformuvannya pravovoyi systemy Ukrainy yak zasib pidvyshchennya yiyi efektyvnosti. Avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.01 "Teoriya ta istoriya derzhavy i prava; istoriya politychnykh i pravovykh uchen'" [Reform of the legal system of Ukraine as a means of enhancing its efficiency]. Kyiv, 2007. 20 p. 7. Yaremenko V., Slipushko O. Tlumachnyy novyy slovnyk ukrayins'koyi movy (New Collegiate Dictionary Ukrainian language) Kyiv, Akonit Publ., 2001. p. 375. 8. Plavych S. V. Pravotvorennya, pravotvorchist' ta zakonotvorchist': problema spivvidnoshennya [Lawmaking, lawmaking and lawmaking the problem of relationship]. Derzhava i pravo, 2007, vol. 35, pp. 88–94. 9. Lozyns'ka I. V. Pravotvorennya, pravotvorchist' ta zakonotvorchist': problema spivvidnoshennya [Lawmaking, lawmaking and lawmaking the problem of relationship]. Mytna sprava, 2011, vol. 5(77), pp. 18–21. 10. Sayfulina Yu. V. Pravotvorennya yak forma vynyknennya i buttya prava [Lawmaking as a form of emergence and existence of law]. Mytna sprava, 2011, vol. 2(74), pp. 14–18. 11. Dorokhov R. P. Do pytannya pro teoretyko-metodolohichni zasady normotvorchosti [The question of theoretical and methodological principles of law-making]. Mytna sprava, 2011, vol. 5(77), pp. 84–89. 12. Korolenko V., Soltys N., Yanchuk I. Pravovi problemy realizatsiyi zhytlovykh prav hromadyan [Legal problems of realization of housing rights]. Pravo Ukrainy, 2006, vol. 9, pp. 97–102. 13. Aparov A. M. Administratyvno-normotvorchyy protses yak vyd administratyvnoho protsesu [Administrative rule-making process as a kind of administrative process]. Derzhava ta rehiony. Seriya pravo, 2012, vol. 4(38), pp. 32–35. 14. Het'man Ye. Normotvorcha diyal'nist' orhaniv vykonavchoyi vlady v Ukraini pravovyy zmist i problemni pytannya [Rulemaking of the executive power in Ukraine content and problems]. Available at:<http://www.kdpu-nt.gov.ua/work/monografiya-normotvorcha-diyalnist-organiv-vikonavchoyi-vlady-v-ukrayini-pravoviy-zmist-i> 15. Plavych S. V. Teoretyko-metodolohichni zasady pravotvorchosti. Avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.01 "Teoriya ta istoriya derzhavy i prava; istoriya politychnykh i pravovykh vchen'" [Theoretical and methodological principles of law-making]. Kyiv, 2009. 19 p. 16. Lata N. F. Administratyvno-pravove rehulyuvannya normotvorchoyi diyal'nosti orhaniv vykonavchoyi vlady. Avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.07 "Administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiyne pravo" [Administrative and legal regulation of executive rulemaking]. Irpin', 2004. 19 p. 17. Halun'ko V. V. Administratyvne pravo Ukrainy [Administrative Law of Ukraine], Kherson, 2011. 320 p.